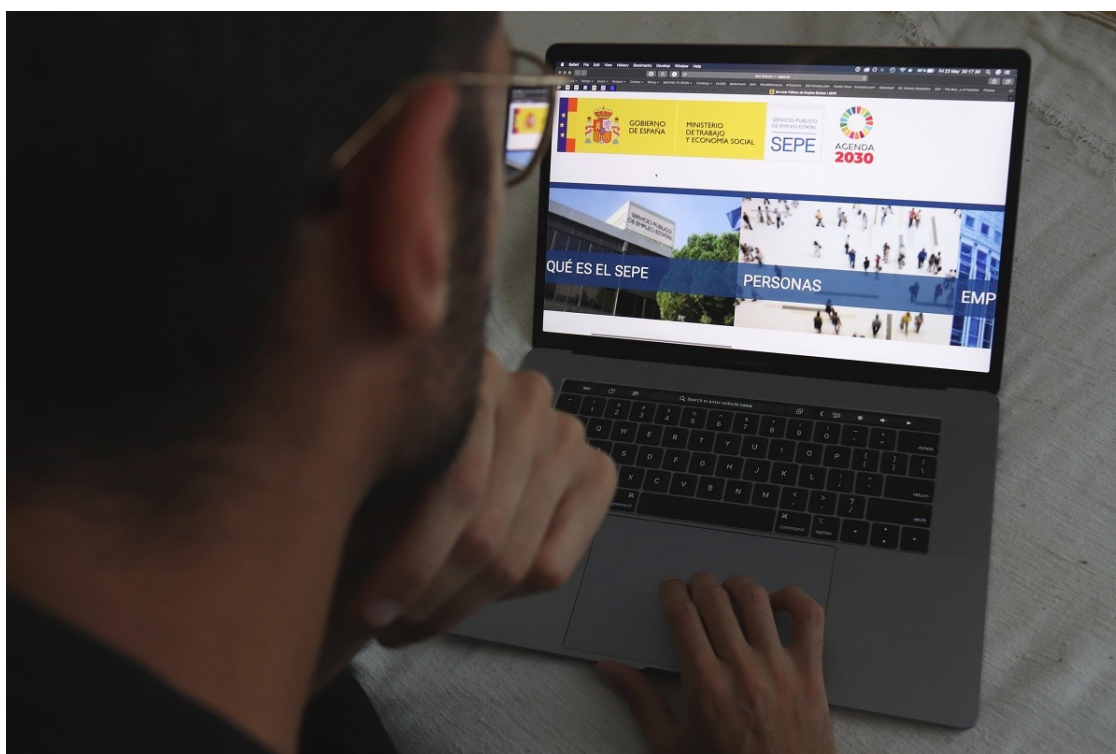

Després de la Covid-19 (III): la urgència de transformar les administracions públiques

«La crisi ha despulat com mai les mancances i la inoperància de velles estructures burocràtiques quan el que cal és crear valor i ser àgil»

Un home mirant el web del Servei Estatal Públic d'Ocupació (SEPE). | ACN

Si algun efecte positiu haurà tingut la pandèmia de la Covid-19, aquest haurà estat el convenciment de molts de la rellevància extrema de la "cosa pública". La crisi ens mostra com tot allò vinculat als afers col·lectius pot ser de gran importància per a les nostres vides, després de dècades de discursos neoliberalistes i de polítiques irresponsables de reducció de recursos pels serveis públics.

Alhora, la crisi ha despulat com mai les mancances i la inoperància de velles estructures burocràtiques (pensades per contextos estables i predictibles) que es mostren ineficaces quan el que cal és crear valor, ser àgil i afavorir grans dosis de cooperació, amb orientació a la ciutadania. La Covid-19 ha fet valdre la rellevància dels afers públics des de diferents perspectives:

- **La prestació de serveis, òbviament els personals (sanitaris, d'atenció a la gent gran, educatius)**, però també els dels mitjans de comunicació. Pel que fa als d'autoritacions, llicències i permisos, el tancament físic de les dependències administratives i la substitució per la tramitació en línia ha comportat una digitalització dràstica, de vegades amb mancances significatives.

- **La importància d'uns professionals/servidors públics ben formats i motivats**, enquadrats en unes organitzacions amb vocació de servei i de qualitat, i amb uns recursos i uns sistemes tecnològics capaços d'atendre les expectatives de la ciutadania.

- **La fiscal i subvencional per equilibrar els costos i els sacrificis de molts perjudicats.**

"Si ja hi havia la sensació que les administracions públiques grinyolaven al tombant del segle XXI, la Covid-19 ens ha de fer reinterpretar la crítica"

- **La importància de l'autoresponsabilització ciutadana i de les regles per contenir drets**, alguns fonamentals, i no caure en l'anomia. El virus ha posat en conflicte diversos drets alhora i ha hagut de pesar el màxim benefici per a la comunitat.

- **L'acció col·lectiva: per exemple, la dels bancs dels aliments**, cobrint necessitats socials per manca o incapacitat de responsabilització de les administracions.

- **El lideratge de la classe política per entomar la situació i prendre les decisions adequades**; el paper de la ciència i el coneixement en la presa de decisions; l'equilibri en els perjudicis derivats de la paralització de l'activitat econòmica i la generació i captació de recursos addicionals per mantenir-la; la transparència de la gestió pública i els mecanismes d'informació a la ciutadania.

Si ja hi havia la sensació que les administracions públiques grinyolaven al tombant del segle XXI, la Covid-19 ens ha de fer reinterpretar la crítica, l'enfocament i les propostes.

[noticiadiari]2/199985[/noticiadiari]

Els exemples d'ineficiències són molts. Des de la vessant dels tràmits administratius i el perjudici per a la ciutadania podem esmentar, com a mostra, que el Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE) retarda més de tres mesos el reconeixement de l'atur a les persones que han perdut la feina (i per tant el consegüent pagament de la prestació); el temps d'espera per obtenir un certificat de defunció (necessari per gestionar pensions, herències i fer tràmits bancaris) es xifra actualment en uns dos mesos; l'ingrés mínim vital, una encertada mesura aprovada fa més de 6 mesos, té a Catalunya prop del 90% de les sol·licituds sense tramitar; el tràmit d'un conveni simple que es repeteix anualment per part de la Generalitat amb un tercer pot trigar més de deu mesos; o que aprovar i signar un conveni internacional simple per part del Govern de l'Estat pot trigar pràcticament un any; s'estima que les ONG espanyoles poden estar dedicant més del 50% del temps dels seus equips tècnics a la burocràcia.

En l'àmbit de la gestió dels professionals, malgrat les reiterades promeses de desenvolupar una direcció pública professional, avui dia encara no existeix un estatut del directiu públic que potenciï la seva capacitat i responsabilitat; o que, tot i la irrupció de la tecnologia i la informàtica avançada i malgrat la necessitat de disposar de més perfils qualificats i especialitzats en àmbits emergents i estratègics pel sector públic, se segueixen convocant proves selectives per cobrir milers de places d'escassa qualificació.

L'ingrés mínim vital, una encertada mesura aprovada fa més de 6 mesos, té a Catalunya prop del 90% de

---

les sol·licituds sense tramitar

Són tan sols alguns exemples que podríem estendre a altres àmbits com la justícia, els serveis socials, la sanitat o l'educació. El recent Reial Decret Llei 36/2020, de 30 de desembre (https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2020-17340), pel qual s'aproven mesures urgents per a la modernització de l'administració pública i per l'execució del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (projectes i fons europeus), estableix algunes actuacions en la bona línia; però de fet, el Reial Decret crea una normativa ad hoc per impulsar els projectes estratègics per a la recuperació econòmica, com una actuació postissa, sobreafegida a l'Administració ordinària.

Un dels experts clarividents de la gestió pública, Carles Ramió, s'expressava amb contundència fa poques setmanes en l'article *Administración digital secuestrada* (<https://elpais.com/opinion/2020-11-23/administracion-digital-secuestrada.html>): "*El modelo organizativo público es arcaico y disfuncional y vive de espaldas a las necesidades sociales contemporáneas. (...) Las administraciones públicas están artificialmente fragmentadas en unidades administrativas que operan con lógicas feudales sin apenas capacidad de compartir y cooperar entre ellas, siguiendo dinámicas autistas que no son las más adecuadas para enfrentarse a crisis transversales e integrales como la de la Covid-19*". També el professor Ignacio Sánchez-Cuenca hi reflexionava fa poc a l'article *Un Estat fràgil* (<https://www.lavanguardia.com/opinion/20200919/483539277600/un-estado-fragil.html>): "Encara que hi hagi reptes que semblen més importants (...), necessitaríem primer un Estat amb prou capacitat per poder canalitzar i organitzar el canvi social i econòmic. Tant de bo el fracàs de l'Estat en la lluita contra la pandèmia (a nivell nacional, autonòmic i local) serveixi almenys per persuadir-nos que no podem continuar així".

Malgrat totes aquestes evidències, ara com ara la reforma de les administracions públiques no és a l'agenda política. Sí que hi són millores parcials, processos cap a, per exemple, l'administració electrònica o iniciatives per a una major transparència i retiment de comptes. Però es tracta de retocs o millores fragmentàries que cal aplaudir, però que són clarament insuficients. De fet, constatem en els darrers anys tendències en el sentit contrari: increment de la burocràcia, controls i més controls (legals, financers, procedimentals), nous processos i tramitacions que no afegeixen valor, superposició d'una administració electrònica sense repensar processos ni estructures, plantilles de professionals orientats més a generar traves que no pas a facilitar i generar valor.

La meva visió és certament pessimista: serà tremendament difícil reformar les administracions del país des de dins, per pròpia iniciativa dels lideratges polític-públics. Una trama densa i complexa de circumstàncies i interessos corporatius en són causa, no única, però destacada: generen un statu quo que aposta per l'estabilitat, la no reforma i la por als canvis. Alhora, la classe política del país té una mirada excessiva en el curt termini i més aviat en tot allò que pugui ser presentat amb pompositat i grans paraules. Reformar les administracions no compleix cap d'aquestes perspectives.

"Serà tremendament difícil reformar les administracions del país des de dins, per pròpia iniciativa dels lideratges polític-públics. Una trama densa i complexa de circumstàncies i interessos corporatius en són causa"

Tot i això, també cal reconèixer que a les administracions trobem milers de professionals excel·lents (siguin directius o treballadors de qualsevol mena, escala o condició), que remen diàriament contra les adversitats d'estructures pesants i contra procediments inoperants. De la seva feina professional i tenaç en podem estar agraïts pel bé del dia a dia en la gestió pública.

La pressió cap a les reformes, així, haurà de provenir de l'exterior. Una ciutadania informada, conscienciada i amb voluntat de generar canvis n'és la condició indispensable. Crec que el primer pas en aquest sentit ja s'ha dut a terme: ser cada cop més conscients que la burocràcia sovint ofega la qualitat dels afers públics i converteix la gestió en inoperant, lenta i incapaç. En aquesta línia, les polítiques de transparència (dades obertes, cartes de serveis i d'altres) haurien de fer evidents estàndards d'actuació impropis d'una societat avançada.

Cal analitzar a fons els impactes negatius d'aquestes estructures i procediments caducs. Mostrar l'extrema rellevància de les institucions públiques i la seva gestió pel bé del progrés social i la competitivitat econòmica. Es tracta de generar més evidències, de mostrar amb dades les ineficiències del sistema, allí on siguin. De cercar alternatives d'una millor organització i gestió dels afers públics. Aquí juguen un rol clau els acadèmics i recercadors que puguin desenvolupar estudis i aportar dades des de l'anàlisi de les polítiques públiques, l'economia, la teoria de l'organització, el dret, etc., així com els mitjans de comunicació i qualsevol plataforma per fer-ne difusió i arribar al gran públic.

[noticiadiari]2/201771[/noticiadiari]

Així mateix, ens cal alhora vèncer un cert fatalisme que trobem molt estès tant a la societat en general com dins les mateixes estructures polítiques i públiques; un fatalisme que creu que no hi ha res a fer, que la magnitud de la tragèdia impedeix qualsevol reforma significativa i que no queda més remei que conviure amb la lentitud, la ineficiència i certs graus d'incompetència en els afers públics.

En aquest sentit, podem esmentar iniciatives modestes però interessants com el recent article [Por un sector público capaz de liderar la recuperación](https://agendapublica.elpais.com/por-un-sector-publico-capaz-de-liderar-la-recuperacion/), signat per experts en l'àmbit de la gestió i l'economia pública. Alhora, fer valdre organismes que duen a terme una feina destacada. La institució [Ivalua](https://ivalua.cat/ca) n'és una bona mostra: duu a terme estudis i genera evidències en l'anàlisi de les polítiques públiques i reforça així el cercle virtuós per a la reforma i millora de la gestió pública en un sentit ampli.

Cal pressió política per part d'una ciutadania informada i organitzada. Una ciutadania exigent amb els poders polítics i públics que situï la transformació de la gestió pública com una prioritat col·lectiva de primer ordre. Que ajudi a vehicular (juntament amb voluntats internes de canvi a les diverses administracions, que també hi són) millores i processos d'innovació. I amb el suport, un cop més, de les evidències i els experts. Som lluny encara d'aquest escenari: només cal estar amatents a l'atenció quasi testimonial que els partits polítics atorguen a aquestes qüestions en els seus programes (més enllà de la retòrica buida).

Sens dubte, el camí és molt complex, ple d'obstacles i grans resistències. Però no transformar les administracions públiques ens segueix situant com un país amb peus de fang, incapaç de donar resposta a un món canviant, exigent i complex com el que ja vivim. En definitiva, un sector públic incapaç d'orientar-se a donar resposta adequada als reptes presents i futurs de la societat.

[plantillacoronavirus]